

Katedra sociologie FHS UK

Oponentní posudek na práci Magdaleny Vilímovské:

Politicky motivované uvažování v rámci českého společenského diskursu

Studentka předkládá k obhajobě bakalářskou práci věnovanou problematice politicky motivovaného uvažování. Práce má velmi ambiciózní charakter, uvádí do českého prostředí málo známou teorii a pokouší se ji empiricky testovat. Práce má 54 stran a po formální stránce tak splňuje požadavky kladené na obhajobu bakalářské práce. Seznam literatury čítá 23 položek.

Práce je členěna na teoretickou a praktickou část.

V teoretické části se autorka pokouší představit teorii politicky motivovaného uvažování. Teoretická část je logicky strukturovaná. Začíná obecným problémem racionality zpracovávání informací, přičemž silně vychází z Caplanovy teorie racionální iracionality. Dále představuje Daniela Kahnemana a jeho rozlišení systému 1 a systému 2 z jeho knihy *Myšlení rychlé a pomalé*. Následuje výklad konceptu konfirmačního zkreslení a nakonec se autorka dostane ke klíčové teorii politicky motivovaného uvažování (Kahan). Osobně považuji teoretickou část za zdařilejší díl práce, je psaný čtivým a přehledným jazykem. Výklad je logický a srozumitelný.

Velmi ambiciózní, ale ne zcela povedená, je empirická část práce. Autorka se zde pokouší testovat Kahanovy hypotézy formou ankety distribuované do populace českých vysokoškolských studentů. I když oceňuji ambicióznost projektu, musím bohužel konstatovat, že autorka si stanovila cíl, který je v rozsahu bakalářské práce prakticky neproveditelný a vyžadoval by spíše výzkum disertačního charakteru. Navíc skutečné testování uvedených hypotéz by vyžadovalo nesrovnatelně sofistikovanější statistické a metodologické postupy. Bakalářská práce tedy spíše než výzkum představuje jakousi sondu s ne příliš přesvědčivými výsledky.

Namátkou upozorňuji na příklady metodologických problémů, které jsou s testováním uvedených hypotéz spojeny:

1. Autorka distribuovala dotazník 127 vysokoškolským studentům ve věku 18 až 26 let. Skutečnost, že vzorek není reprezentativním obrazem populace vysokoškolských studentů, což si ostatně autorka sebekriticky uvědomuje, by u tohoto typu výzkumu, založených na korelačně regresní analýze, nemusela vadit. Přesto se mi počet respondentů jeví příliš nízký, což může mít za následek malou statistickou významnost zjištěných závěrů.
2. Největší problémy mám ovšem z formulací dotazníku:
 - a. Předně pokud chce autorka provádět korelačně regresní analýzu, měla by nám sdělit, jakým způsobem odpovědi kódovala. Jedná se o ordinální škály, čili předpokládám, že nejnižší hodnota byla kódována hodnotou 1 a nejvyšší 5. Jak byla kódována hodnota „nevím“? Předpokládám správně, že jako „chybějící hodnota“?
 - b. Proč se v dotazníku střídají škály začínající od nejméně pozitivní hodnoty (spolehlivá, souhlasím) se škálami začínajícími od nejméně negativní hodnoty (nespolehlivá, nesouhlasím). Kódovala autorka tyto škály stejně? Uvědomuje si, že stupňování kódování má vliv na hodnotu korelačního či regresivního koeficientu?
 - c. Uvádí autorka Pearsonovy či Spearmanovy korelace? Jaký by měl být správný postup v tomto případě s ohledem na to, že znaky mají ordinální a nikoli kardinální charakter?
 - d. Zásadní problém mám z formulací otázek v dotazníku, neboť dle mého názoru neměří míru polarizace ohledně otázek faktů. Výzkum je totiž prováděn na populaci

vysokoškolských studentů, kteří mají základní vědomosti o spolehlivosti různých metod sběru dat. Ke skutečnému testování by bylo tedy třeba sestavit mnohem delší dotazník založený na kombinaci každého způsobu sběru dat s každou politicky zabarvenou otázkou. Tedy například testovat percepci spolehlivosti informace, že 67% respondentů souhlasí s adopcí dětí homosexuálními páry u všech šesti typů spolehlivosti sběru dat.

3. Mám výhradu k formulaci hypotéz na str. 29. Hypotézy č. 5 a č. 6 jsou pak zavádějícím způsobem formulovány. Lepší by bylo formulovat hypotézu, jaký typ vztahu existuje mezi politickou orientací a hodnocením spolehlivosti dané metody. Respektive formulovat hypotézy tak, že pokud otázka obsahuje ideologicky polarizující tvrzení, existuje vztah mezi hodnocením spolehlivosti informace o odpovědích respondentů, pokud otázka neobsahuje ideologicky polarizující tvrzení, pak vztah neexistuje.

Celkově hodnocení

Velmi oceňuji inovativní a ambiciózní téma bakalářské práce a kvalitu teoretické části. V empirické části autorka prokázala znalosti korelační a regresní analýzy a schopnost porozumět konceptům statistické významnosti. Prokázala i kompetence v práci se statistickým softwarem.

Na druhé straně, s ohledem na bakalářskou úroveň studia, není překvapením, že studentce se nepodařilo přesvědčivým způsobem otestovat teorii politicky motivovaného uvažování. Úspěch podobného projektu by vyžadoval mnohem důkladnější zkušenosti s operacionalizací abstraktních konceptů i statistické znalosti na mnohem vyšší úrovni.

Práci doporučuji k obhajobě a hodnotím ji jako velmi dobrou.

Mgr. Marek Německý, Ph.D. Nové Město na Moravě 25 .8. 2020